

Historická chronologie, již se práce Marie Bláhové, vedoucí katedry pomocných historických věd a archivního studia na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze a naší přední odbornice, týká, patří mezi pomocné vědy historické a využívá ji celá řada dalších oborů a odvětví nejen z oblasti historie, ale i z mnohých příbuzných oborů, mezi něž patří také knihovnictví a zejména knihověda, obzvláště pracuje-li se staršími knižními dokumenty, zejména pak se starými tisky, inkunábulemi nebo dokonce s rukopisy. Hlavní přínos této nové knihy spočívá ve zveřejnění tabulek, z nichž je velká část zařazena podle vzoru předchozí Rukověti křesťanské chronologie Gustava Friedricha z roku 1934, avšak počtem tabulek značně svého předchůdce převyšuje a navíc je většinou i antikvuje.

Počáteční strany (s. 24–28) za úvodem jsou věnovány pojmu nauky o měření času. Více místa (s. 29–70) autorka poskytla zhodnocení průběhu studia historické chronologie v Evropě latinského okruhu. Podala zejména výklad o vývoji středověké komputistiky, vědeckých základů studia chronologie a o chronologii jako ustálené pomocné vědě historické nejen v evropském kontextu, ale i ve specifickém historickém klimatu českých zemí. Nejdlejší, třetí kapitola díla (s. 70–221), vybavená rozsáhlým poznámkovým aparátem (s. 182–221, celkem 477 pozn.), přináší dosti pestrou škálu chronologických a kulturněhistorických informací, které se týkají vývoje kalendáře v Evropě od jeho pravěkých i historických kořenů až do téměř současných aktuálních otázek spojených s vytvářením nového celosvětového kalendáře. Velmi důležitá je část věnovaná grafickému znázornění kalendáře, kde se autorka věnuje nejdůležitějším formám kalendářů a stává se čtenáři průvodkyní tímto rozsáhlým labyrintem.

Další samostatné kapitoly jsou věnovány problematice Velikonoc a jejich určování, což je pro knihovníky asi nejdůležitější, vzhledem k využití i v novověku. Následující, spíše informativní kapitoly, pojednávají o částech roku a dělení dne, kde je zajímavá kapitola o hodinách jako přístrojích k měření času nebo o času a jeho definicích. V oddíle o způsobu datování se můžeme dočíst o označování jednotlivých let a dalších časových úseků i o některých zajímavých způsobech datování, např. podle cisiojánu ve středověku. Mnohé současné čtenáře zaujme jistě i výklad o mimoevropských kalendářích. Můžeme se zde seznámit s izraelským kalendářem, arabským kalendářem lunární hidžry, afgánským kalendářem, koptským kalendářem, čínským kalendářem, tibetským kalendářem, indickými kalendáři a kalendáři středoamerických předkolumbovských civilizací. Skupinu těchto kapitol uzavírá rozsáhlý seznam pramenů a literatury (s. 415–468).

Klíčovou součástí díla tvoří tabulky (s. 469–616), kde autorka navázala asi nejvíce na činnost svých předchůdců (zejména G. Friedricha). Po pokynech pro převádění dat podle tabulek následují tabulky Sluneční kruh, Nedělní písmena, Týdenní dny kteréhokoli data, Konkurenty juliánského kalendáře, Zlaté číslo, Epakty juliánského kalendáře,

Gregoriánské epakty, Věčný kalendář juliánský, Věčný kalendář gregoriánský, Měsíční písmena: novoluní, Měsíční písmena rozmístění, Stáří Měsíce v prvních dnech měsíců devatenáctiletého cyklu, Epakty juliánského a gregoriánského kalendáře ..., Velikonoční neděle juliánského kalendáře, Velikonoční neděle gregoriánského kalendáře, Přehled pohyblivých svátků, Přijetí gregoriánského kalendáře ve vybraných zemích a územích, Poměr nestejných hodin k současným SEČ, Stejně dlouhé hodiny italské („české“) – průměrný začátek první hodiny, Změny časů, Indikce, Římský kalendář (po Caesarově reformě), Bononské datování a Datování podle zvěrokruhu. Potom následují vlastně nejdůležitější tabulky kalendářů, podle nichž je možno přesně určit dny roku v letech 700–2175, a pro orientaci jsou uvedena čísla kalendářů, která umožňují hledat i podle dalších kritérií (nedělní písmena a Velikonoce). Jsou připojeny ještě tabulky k datování podle cisioánů (v českých zemích), francouzský revoluční kalendář a juliánské datování.

Závěrečná část publikace náleží Soupisům světských a církevních představitelů ve střední Evropě (s. 617–838), na jejichž zpracování se kromě autorky publikace podíleli ještě Pavel R. Pokorný (soupisy novověkých biskupů a arcibiskupů) a Miloslav Martínek (soupisy rakousko-uherských kabinetů a českých a československých vlád). Kromě panovníků a vlád i církevních hodnostářů z oblasti historických českých zemí zde můžeme najít některé tabulky k dějinám evropských (zejména sousedních) zemí. V oddíle Představitelé katolické církve považují za velmi vhodné uvedení seznamů papežů. Závěrečný jedenáctý oddíl představuje Abecední soupis svátků a odborných chronologických termínů. Zde by měli knihovníci věnovat především pozornost změnám kalendářních dat jednotlivých svátků, ke kterým docházelo ještě v roce 1970. Na škodu orientace v některých místech tohoto velmi podrobného a důležitého díla je absence rejstříků, zejména osobních a místních, ačkoliv lze pochopit, že by jimi dílo, které má celkem 948 stran, narostlo do téměř nežádoucích rozměrů. Ačkoliv je publikace určena především naší širší archivářské odborné veřejnosti, je třeba si uvědomit, že má nezastupitelné využití i v našem knihovnictví, zejména při jmenné a věcné katalogizaci starší literární produkce, případně i vlastním rozvoji knihovědné i knihovnické práce.

Václav Bartůšek